

Elinvoimalautakunta**Aika** 20.10.2021 klo 17:00 - 20:00**Paikka** Kunnanvirasto, kunnanhallituksen kokoushuone**Käsitellyt asiat**

§	Otsikko	Sivu
13	Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus	3
14	Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen	4
15	Pöytäkirjantarkastajien valinta	5
16	Matkailuasioiden kehittäminen 2021-2022	6
17	Vastuullinen matkailu Utsjoella -hankkeen tilannekatsaus	7
18	Elinkeinotoimen talous- ja tilannekatsaus	8
19	Hankkeiden tilannekatsaus	9
20	Utsjoen elinkeinon kehittämissuunnitelman päättäminen	10
21	Lisämääräraha Käsityö- ja matkailuyrittäjyyden yhteiset mahdollisuudet - hankkeelle	12
22	Lisämääräraha Saamenkielen taidosta työtä -hankkeelle	13
23	Määräaikaisen hankekoordinaattorin valinta	14
24	Talousarvio vuodelle 2022, elinvoimalautakunta	15
25	Eesitys tulkkien- ja kääntäjien osuuskunnan tukemisesta	16
26	Ärm -käynnistysuuden ohjausryhmän jäsenen nimeäminen	17
27	Tiedoksi saatettavat asiat	18
28	Muut asiat	19

Osallistujat

	Nimi	Klo	Tehtävä	Lisätiedot
Läsnä	Konttinen Pirjo	17:00 - 20:00	Puheenjohtaja	
	Rasmus Sebastian	17:00 - 20:00	Jäsen	
	Valle Petteri	17:00 - 20:00	Jäsen	
	Pieski Maarit Kirsti	17:00 - 20:00	Jäsen	
	Vuolab Birit	17:00 - 20:00	Varajäsen	
	Koutonen Iivari	17:00 - 20:00	Varajäsen	
	Guttorm Väinö	17:00 - 20:00	Kunnanhallituksen pj	
	Aikio Eeva-Maarit	17:00 - 20:00	Kehittämispäällikkö, esittelijä	
	Länsman Raimo	17:00 - 20:00	Pöytäkirjanpitäjä	
Sistonen Sonja	17:00 - 18:10	Projektipäällikkö	§16, §17	
Poissa	Länsman Arvi		Varapuheenjohtaja	
	Laiti Niila		Jäsen	
	Niittyvuopio Anni-Sofia		Jäsen	
	Lukkari Maritta		Varajäsen	
	Vartiainen Tomi		Varajäsen	
	Manninen Terttu		Varajäsen	
	Roivas Osmo		Varajäsen	
	Guttorm Rauna		Varajäsen	
	Niittyvuopio-Valle Laura		Kunnanhallituksen edustaja	
Tieva-Niittyvuopio Vuokko		Kunnanjohtaja		

AllekirjoituksetPirjo Konttinen
puheenjohtajaRaimo Länsman
pöytäkirjanpitäjä

Käsitellyt asiat

13 - 28

Pöytäkirjan tarkastus

20.10.2021 Utsjoki

Iivari Koutonen
pöytäkirjantarkastajaPetteri Valle
pöytäkirjantarkastaja

Pöytäkirja on pidetty yleisesti nähtävänä

Kunnanvirasto, keskustoimisto 26.10.2021 09:00

Minna Lukkari
Ilmoitustaulun hoitaja

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Elvltk § 13

Ehdotus:

Kokous todetaan laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös:

Kokous todettiin laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen

Elvltk § 14

Ehdotus:

Elinvoimalautakunta hyväksyy esityslistan mukaisen asioiden käsittelyjärjestyksen.

Päätös:

Lisälista-asiana käsitellään Ärm -käynnistyshankkeen ohjausryhmän jäsenen nimeäminen.

Elinvoimalautakunta hyväksyi esityslistan mukaisen asioiden käsittelyjärjestyksen.

Pöytäkirjantarkastajien valinta

Elvltk § 15

Ehdotus:

Valitaan kokoukselle kaksi (2) pöytäkirjantarkastajaa.

Päätös:

Pöytäkirjantarkastajiksi valittiin livari Koutonen ja Petteri Valle.

Matkailuasioiden kehittäminen 2021-2022

74/14.02.01/2021

Elvltk § 16

Utsjoen matkailussa on käynnissä monenlaista muutosta ja kehitystä, johon myös Tenon kalastuksen muutokset vaikuttavat. Alueen matkailumarkkinointia on toteutettu kunnan omana toimenpiteenä sekä osana Inari-Saariselkä Matkailu Oy:n toimintaa. Kunnassa on valmistunut matkailun kehittämisohjelma sekä maankäyttösuunnitelma, matkailun brändiä on uudistettu ja Vastuullinen matkailu Utsjoella -hankkeen kautta parannetaan matkailuun liittyvää vastuullisuutta. Matkailuneuvontaa on toteutettu kyläkohtaisesti ja myös enenevässä määrin sosiaalisessa mediassa. Inari-Saariselkä Matkailu Oy on valmistellut uuden strategian ja käynnistänyt brändityön, jossa myös Utsjoki on mukana. Näissä muuttuvissa tilanteissa on hyvä käynnistää keskustelu siitä, miten Utsjoen kunta voi kehittää palveluitaan niin, että ne tukevat alueen yritystoimintaa ja matkailutoiminnan kehittymistä vastuullisesti ja yhdessä muiden elinkeinojen kanssa.

Ehdotus:

- Kehittämisen ja elinkeinopäällikkö Eeva-Maarit Aikio alustaa matkailun kehitystyön taustan.
- Inari-Saariselkä Matkailun (ISM) toimitusjohtaja Marja Kumpuniemi esittelee ISM:n meneillään olevan strategiatyön ja brändiuudistuksen.
- Matkailuvastaava/Vastuullinen matkailu Utsjoella -hankkeen projektipäällikkö Sonja Sistonen esittelee matkailun kehitystyön taustaa. Taustoituksessa käydään pääpiirteittäin läpi Matkailun kehittämisohjelma (2020), Matkailubrändin uudistus (2020) sekä matkailuneuvonnan ja aluemarkkinoinnin nykytilanne.
- Keskustellaan matkailun kehittämistoiminnan suuntaviivoista ja aikataulutuksesta.

Päätös:

Projektipäällikkö Sonja Sistonen saapui kokoukseen tämän pykälän käsittelyn aikana klo 17:30.

Lautakunta keskusteli alustuksen pohjalta matkailun kehittämisen suuntaviivoista.

Vastuullinen matkailu Utsjoella -hankkeen tilannekatsaus

16/00.01.05/2020

Elvltk § 17

Utsjoen kunnassa on käynnissä Vastuullinen matkailu Utsjoella -hanke. Projektipäällikkö Sonja Sistonen esittelee hankkeen ja tilannekatsauksen.

Vastuullinen matkailu Utsjoella -hankkeen projektipäällikkö Sonja Sistonen esittelee Utsjoen matkailun vastuullisuus selvityksen (2021) pääkohdat. Selvityksen tarkoituksena on luoda pohja matkailun kehittämiseksi entistä vastuullisemmaksi Utsjoen kunnan alueella. Sen on laatinut FCG Finnish Consulting Group ja tekoprosessissa on osallistettu laajasti paikallisia yrittäjiä. Lisäksi projektipäällikkö esittelee Vastuullinen matkailu Utsjoella -hankkeen tilannekatsauksen.

Ehdotus:

- Projektipäällikkö Sonja Sistonen esittelee hankkeen ja hankkeen tilanteen lautakunnalle.
- Projektipäällikkö Sonja Sistonen esittelee Utsjoen matkailun vastuullisuus selvityksen (2021). Lautakunta keskustele selvityksestä ja keskustele jatkotoimenpiteistä.

Päätös:

Projektipäällikkö Sonja Sistonen piti hankkeen tilannekatsauksen ja esitteli Utsjoen matkailun vastuullisuus selvityksen lautakunnalle.

Lautakunta keskusteli selvityksestä ja jatkotoimenpiteistä. Asiaan palataan myöhemmin muissa yhteyksissä.

Projektipäällikkö Sonja Sistonen poistui kokouksesta tämän pykälän aikana klo 19:10.

Elinkeinotoimen talous- ja tilannekatsaus

Elvltk § 18

Kehittämis- ja elinkeinopäällikkö pitää lautakunnalle talous- ja tilannekatsauksen.

Ehdotus:

Talous- ja tilannekatsaus saatetaan lautakunnalle tiedoksi.

Päätös:

Merkittiin tiedoksi.

Hankkeiden tilannekatsaus

EIVtk § 19

Kehittämis- ja elinkeinopäällikkö pitää lautakunnalle hankkeiden tilannekatsauksen.

Ehdotus:

Hankkeiden tilannekatsaukset saatetaan lautakunnalle tiedoksi.

Päätös:

Merkittiin tiedoksi.

Utsjoen elinkeinojen kehittämishankkeen päättäminen

46/00.01.05/2018

Elvltk § 20

Utsjoen elinkeinojen kehittämishanke toteutettiin aikavälillä 1.5.2018 – 30.6.2020. Hankkeen jatkoaika 31.12.2020 saakka.

Utsjoen kunnassa koettiin kesämatkailijoiden määrän romahtaminen vuonna 2017 voimaan tulleen Tenojoen uuden kalastussäännön myötä. Tämä näkyi yritysten liikevaihdon pienentymisenä ja sitä kautta välillisinä vaikutuksina kunnan aluetaloudessa ja elinvoimassa. Tässä tilanteessa tarvittiin toimenpiteitä, joiden avulla lähdetäisiin kehittämään kunnan kaikkien elinkeinojen toimintamahdollisuuksien parantamista hyvässä yhteistyössä. Yhtä aikaa tämän hankkeen kanssa elinkeinotoimi toteutti Utsjoen matkailun maankäyttösuunnitelma –hankkeen toimenpiteitä saaden näin synergiahyötyä.

Saamelaisenemmistöisessä kunnassa on elinkeinoja kehitettäessä huomioitava vahvasti paikallislähtöisyys ja kulttuurisensitiivisyys. Hankkeessa luotiin toimintamalli, missä eri elinkeinojen edustajista koottiin elinkeinojen kehittämistyöryhmä. Työryhmän jäsenet edustivat kunnan isoimpia toimialoja: rajakauppaa, matkailua ja poronhoitoa. Tällä toimintamallilla saatiin luotua aikaisempaa avoimempi ja suorempi keskusteluyhteys eri elinkeinojen kesken.

Hankkeessa lähdettiin kasvattamaan Utsjoen tunnettuutta uniikkina ja monipuolisena luontomatkailukohteena erilaisin aluemarkkinoinnin keinoin. Pääpaino oli digitaalisessa markkinoinnissa ja seurantalukujen perusteella voidaan todeta alueen tunnettuuden kasvaneen huomattavasti. Matkailuyrityksissä otettiin käyttöön uusia luontoon pohjautuvia aktiviteetteja ja asiakasrakenne alueella monipuolistui.

Hankkeessa tavoitteena oli myös lisätä nuorten tietoisuutta eri elinkeinojen antamista mahdollisuuksista toimia sekä yrittäjänä että työllistymispaikkoina. Hankkeen avulla pystyttiin kouluissa hyödyntämään yhteistyötä yrittäjien kanssa ja toteuttamaan yrittäjyyskasvatusta käytännön tasollakin.

Koronapandemian levittyä maaliskuussa 2020 aiheutti se paitsi hankkeen toimenpiteiden vaikeutumisen, myös valtavan taloudellisen katastrofin kunnan yrityksille. Rajakaupan ja matkailun loppuminen käytännössä kokonaan valtakunnan rajojen sulkeutumisen myötä vei yritysten liikkeenvaihdon ja se tulee näkymään aluetaloudellisina vaikutuksina vielä pitkään.

Hankkeen loppuraportti liitteenä.

Ehdotus:

Utsjoen elinkeinojen kehittämishankkeen loppuraportti lautakunnalle tiedoksi. Lautakunta hyväksyy hankkeen loppuraportin.

Päätös:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

Lisämääräraha Käsityö- ja matkailuyrittäjyyden yhteiset mahdollisuudet - hankkeelle

70/00.01.05/2021

Elvltk § 21

Utsjoen elinkeinotoimi on mukana Saamelaisalueen koulutuskeskuksen toteuttamassa Käsityö- ja matkailuyrittäjyyden yhteiset mahdollisuudet -hankkeessa osatoteuttajana. Hanke on käynnissä ja sille on varattu omarahoitusosuus vuoden 2021 talousarvioon kustannuspaikalle 171105030_00001 Leader ja muut hankkeet..

Ehdotus:

Lautakunta esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle, että hankkeelle myönnetään vuodelle 2021 lisämäärärahaa seuraavasti:

menot 13660 euroa
tulot 10928 euroa
netto 2732 euroa

Netto siirretään hankkeen kustannuspaikalle kustannuspaikalta Leader ja muut hankkeet.Vuoden 2022 kustannukset huomioidaan vuoden 2022 talousarviossa.

Päätös:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

Lisämääräraha Saamenkielen taidosta työtä -hankkeelle

73/00.01.05/2021

Elvltk § 22

Utsjoen kunnan elinkeinotoimi on saanut Leader-rahoituksen Saamenkielen taidosta työtä -hankkeelle. Hanke on käynnissä ja päättyy 31.12.2021. Hankkeen tavoitteena on kehittää saamelaisalueelle, ensisijaisesti Utsjoelle, osuuskuntamuotoisesti tai muilla yrittäjyyden tavoilla toimiva saamenkielen tulkkaus- ja käännöspalvelujen keskittymä, joka parantaa saamenkielisten käännöspalveluiden saatavuutta ja kehittää matalan kynnyksen yrittäjyyttä. Tällä hetkellä kukin tulkki tai kääntäjä toimii yksin, osa heistä toimii yksityisyrittäjänä, mutta suurin osa tekee käännös- ja tulkkaustöitä työsuhteisena, jolloin jokaista yksittäistä työtapahtumaa varten hänelle tulee laatia esim. päivän mittainen työsopimus. Palvelun tilaajalle tämä toimintamalli on hidas ja työllistävä, koska työaikaa menee useisiin kontakteihin. Saamen kielen tulkkaus- ja käännöspalveluita tarvitaan kielilain mukaisiin palveluihin, mutta myös muihin käännöstöihin kuten erilaisiin lausuntoihin, hanketekstien kääntämiseen sekä matkailuesitteisiin. Täten saamenkielen taito ja sen lisänä myös kulttuurin tuntemus ovat sellaista osaamista, joka on oivallinen pohja yrittäjyydelle eri muodoissaan.

Hankkeen budjetti on 27 812,09 euroa, josta talkootyön osuus on 2 781,21 euroa. Kunnan kirjanpidossa menot 25031, tulot 25031, netto 0 euroa.

Ehdotus:

Lautakunta esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että hankkeelle myönnetään lisämääräraha vuodelle 2021 seuraavasti:

menot 25031euroa
tulot 25031 euroa
netto 0 euroa.

Päätös:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

Määräaikaisen hankekoordinaattorin valinta

42/01.01.01/2019

Elvltk § 23

Utsjoen kunnassa on käynnissä useita EU-hankkeita. Hankkeisiin liittyy paljon hallinnollista työtä, kuten maksatushakemusten ja raporttien tekemistä, talousarvioseurantaa, ohjausryhmäkokousten valmistelua, viestintää. Hankkeisiin on varattu rahoitusta hankekoordinaattorille ja kunnassa on työskennellyt hankekoordinaattori elokuusta 2019.

Elinkeinotoimessa on ollut haussa hankekoordinaattori ajalle 1.1.-31.12.2022. Hakuilmoitus on julkaistu Kuntarekryssä, TE-palveluissa, virallisella ilmoitustaululla sekä kunnan nettisivuilla. Hakuilmoitus on liitteenä.

Määräaikaan mennessä saapui 5 hakemusta. Yhteenveto hakijoista on oheismateriaalina. Hakemukset on nähtävillä kokouksessa.

Ehdotus:

Annetaan kokouksessa.

Kokouksessa annettu ehdotus:

Määräaikaisen hankekoordinaattorin toimeen valitaan Kaisu Kotaniemi.

Päätös:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

Talousarvio vuodelle 2022, elinvoimalautakunta

72/02.02.00/2021

Elvltk § 24

Elinvoimalautakunnalle on annettu seuraava talousraami vuodelle 2022: tulot 499 888, menot 842 341, netto 342 453.

Talousarvio on laadittu talousarvion ohjeistusta ja raamia noudattaen.

Oheismateriaalina toimitetaan

- Elinvoimalautakunnan talous- ja toimintasuunnitelma vuodelle 2022
- Talousarvio vuodelle 2022, käyttötalous ja projektit

Kehittämis- ja elinkeinopäällikkö esittelee talous- ja toimintasuunnitelman kokouksessa.

Ehdotus:

Elinvoimalautakunta hyväksyy valmistelun mukaisen talousarvion perusteluineen vuodelle 2022 ja esittää sen hyväksymistä valtuustolle.

Päätös:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

Esitys tulkkien- ja kääntäjien osuuskunnan tukemisesta

78/00.01.05/2021

Elvltk § 25

Utsjoen kunnan elinkeinotoimessa on meneillään Saamen kielen taidosta -hanke 1.9-15.12.2021. Hankkeen tavoitteena on selvittää olisiko osuuskuntamuotoisesti toimivalle saamenkielten tulkkauk- ja käännöspalvelujen keskittymälle tarvetta ja toiminnan mahdollisuuksia ja parantaisiko se saamenkielisten käännös- ja tulkkaukspalveluiden saatavuutta. Hanke ja osuuskuntatoiminta kehittää samalla matalan kynnyksen yrittäjyyttä alueellamme. Esitys on oheismateriaalina.

Tässä vaiheessa kartoitetaan alustavasti Utsjoen mahdollisuutta tukea osuuskuntaa osaltaan 2500€/v toiminnan alussa parin vuoden aikana.

Ehdotus:

Utsjoen kunta sitoutuu alustavasti tukemaan osuuskunnan toimintaa 2500 euroa / vuosi kahden vuoden ajan. Lopullinen sitoumuspäätös tehdään, kun osuuskunnan toimintamalli ja siihen liittyvät laskelmat ovat valmistuneet.

Päätös:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

Ärm -käynnistyshankkeen ohjausryhmän jäsenen nimeäminen

81/00.01.05/2021

Elvltk § 26

Ehdotus:

Elinvoimalautakunta valitsee Ärm -käynnistyshankkeen ohjausryhmään jäsenen ja varajäsenen.

Päätös:

Elinvoimalautakunta valitsi Ärm -käynnistyshankkeen ohjausryhmän jäseneksi livari Koutosen ja varajäseneksi Sebastian Rasmuksen.

Tiedoksi saatettavat asiat

Elvltk § 27

SAAPUNEET:

- Kunnanvaltuusto 6.5.2021, §13 Saamelaisalueen koulutuskeskuksen ESR-rahoitteiset hankkeet
- Kunnanvaltuusto 6.5.2021, §14 Onnelantörmä ja Luossapolku - hankkeen käynnistäminen
- DVV 31.5.2021, yhteispalvelusopimuksen irtisanominen
- Kunnanhallitus 15.6.2021, §74 Valtuuston 6.5.2021 kokouksen täytäntöönpano
- Kunnanhallitus 15.6.2021, §82 ÄRM-käynnistysuhanke Utsjoella työjärjestelyt
- Kunnanvaltuusto 24.6.2021, §26 Vuoden 2020 tilinpäätöksen hyväksyminen
- Kunnanhallitus 20.9.2021, §134 Kunnanhallituksen edustajien nimeäminen lautakuntiin ajalle 2021-2023
- Kunnanhallitus 20.9.2021, §144 ÄRM-käynnistysuhanke Utsjoella työjärjestelyt
- Kunnanhallitus 20.9.2021, §153 Talousarvion raami vuodelle 2022

Ehdotus:

Ilmoitusasiat saatetaan lautakunnalle tiedoksi.

Päätös:

Merkittiin tiedoksi.

Muut asiat

Elvltk § 28

Päätös:

Ei muita asioita.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 20:00.

Muutoksenhakukiellot

Kieltojen perusteet	Seuraavista päätöksistä ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa: Pykälät 13,14,15,16,17,18,19,26,27,28
	Koska päätöksestä voidaan tehdä kuntalain 137 §:n 1 mom. mukaan kirjallinen oikaisuvaatimus, seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla: Pykälät 20,21,22,23,24,25
	Hallintolainkäyttöl 5 §:n / muun lainsäädännön mukaan seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla: Pykälät ja valituskieltojen perusteet

Oikaisuvaatimusohjeet

Oikaisuvaatimusviranomainen ja -aika	Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Viranomaisen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, osoite ja postiosoite: Utsjoen elinvoimalautakunta PL 41 99981 Utsjoki Pykälät 20,21,22,23,24,25 Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on asetettu nähtäväksi yleiseen tietoverkkoon.
Oikaisuvaatimuksen sisältö	Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on tekijän allekirjoitettava.

Valitusosoitus

Valitusviranomaisen ja valitusajan	Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksin myös asianosainen sekä kunnan jäsen.
	Valitusviranomaisen, osoite ja postiosoite Pohjois-Suomen hallinto-oikeus Käyntiosoite: Isokatu 4, Oulu Postiosoite: PL 189 90101 OULU Kunnallisvalitus, pykälät Hallintovalitus, pykälät
	Muu valitusviranomaisen, osoite ja postiosoite Pykälä Valitusaika 30 päivää Valitusaika päivää Valitusaika päivää Valitusaika päivää Valitusaika alkaa päätöksen tiedoksisaannista. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun.

Liitetään pöytäkirjaan

Valituskirja	<p>Valituskirjassa on ilmoitettava</p> <ul style="list-style-type: none">- valittajan nimi, postiosoite, kotikunta ja puhelinnumero- päätös, johon haetaan muutosta- miltä osin päätöksestä valitetaan ja muutos, joka siihen vaaditaan tehtäväksi- muutosvaatimuksen perusteet <p>Valituskirja on valittajan tai valituskirjan muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainostaan laatija on allekirjoittanut valituskirjan, siinä on mainittava myös laatijan nimi, postiosoite, kotikunta ja puhelinnumero.</p> <p>Valitusasiakirjaan on liitettävä päätös, josta valitetaan, alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä sekä todistus siitä minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta.</p>
Valitusasia kirjojen toimitaminen	<p>Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulukuun- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa valitusviranomaiselle ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä. Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille ennen valitusajan päättymistä.</p> <p>Valitusasiakirjat voi toimittaa myös: nimi, osoite ja postiosoite Pykälät</p> <p>Valitusasiakirjat on toimitettava ¹⁾: nimi, osoite ja postiosoite Pykälät</p>
Lisätietoja	<p>Yksityiskohtainen oikaisuvaatimusohje/valitusosoitus liitetään pöytäkirjanotteeseen.</p>

¹⁾ Jos toimitettava muulle kuin valitusviranomaiselle.